

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยกล่าวถึง วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอศฺลากุในอิสลาม

5.1.2 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

5.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

5.2 คำถามในการวิจัย

5.2.1 แนวคิดและวิธีการปลูกฝังอศฺลากุในอิสลามเป็นอย่างไร

5.2.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพและปัญหาการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับใด

5.2.3 แนวทางการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ควรเป็นอย่างไร

5.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.3.1 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางการปลูกฝังอศฺลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

5.3.2 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นสารสนเทศสำหรับผู้เกี่ยวข้องใช้ศึกษาวางแผนปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

5.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์ นับเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเพื่อพัฒนางานวิจัยต่อไป

5.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม และสำรวจสภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2553 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีระยะการดำเนินวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยข้อมูลเชิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ คัมภีร์อัลกุรอาน และหนังสืออธิบายอัลกุรอาน หนังสืออัลหะดีษ หนังสือต่างๆของปวงปราชญ์อิสลามที่กล่าวถึงกรอบการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอัลลากุที่มีความสอดคล้องกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยรวบรวมแล้วแยกตามหัวข้อที่ได้กำหนด คือ อัลลากุในอิสลาม การปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม คุณลักษณะพิเศษของการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม และการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการปลูกฝังอัลลากุในอิสลาม

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 364 คน จากประชากร 3,210 คน ใน 68 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงกำหนดสัดส่วนตัวอย่างในแต่ละขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ตามวิธีการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน 6 วิธี คือ 1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี 2) วิธีการสร้างแรงจูงใจ 3) วิธีการตักเตือน 4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม 5) วิธีการจัด

กิจกรรมปลูกฝังอศลาทุกอย่างสม่ำเสมอ 6) วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (Item Objective Congruence Index :IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อค่าความเชื่อมั่นจำแนกตามสภาพการปฏิบัติจริงได้ .9211 และปัญหาการดำเนินการ .9246 โดยกำหนดขอบเขตการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน และแบบสัมภาษณ์ กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์คืนจำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และข้อมูลการสัมภาษณ์ 18 คน ที่ได้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพรรณนาและการนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง แล้วนำผลการศึกษาที่ได้ สร้างร่างแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

ระยะที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสมของร่างแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน เพื่อยืนยันคุณภาพของร่างแนวทางที่ได้ ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการศึกษาอิสลามและอิสลามศึกษา 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และครูผู้สอน 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน จากแบบสอบถามร่างแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทบทวนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมายเก็บข้อมูล แล้วทำหนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง สถิติที่ใช้ในการสังเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมของร่างแนวทาง ได้แก่ ค่าดัชนีของความสอดคล้อง IC (Index of Concurrence) และการจัดกลุ่มข้อมูล (Clustering) ที่ได้จากข้อเสนอแนะมาสรุปตามประเด็น

5.5 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอศลาในอิสลาม สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ปรากฏผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาค้นคว้า คำภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ วรรณกรรม ทัศนะของ ปวงปราชญ์อิสลาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร พบว่า การปลูกฝังอัลลากู ในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อสร้างมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติ ของศาสนา ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ความขยันเกรง ความรอบรู้ ความสุภาพ และมีความตระหนักว่าเป็นงานที่จะถูกสอบสวนและมีผลตอบแทนใน โลกนี้และโลกหน้า ลักษณะพิเศษ ของการปลูกฝังอัลลากูในอิสลาม คือ การปลูกฝังหลักการศรัทธา การปลูกฝังแบบองค์รวม การ ปลูกฝังแบบต่อเนื่อง และการปลูกฝังแบบมีส่วนร่วม ส่วนวิธีการปลูกฝังอัลลากูในอิสลามมี 6 วิธีการสำคัญ ได้แก่ 1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี 2) วิธีการสร้างแรงจูงใจ 3) วิธีการตักเตือน 4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม 5) วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัลลากูอย่างสม่ำเสมอ และ 6) วิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยใช้การ วิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สรุปผลได้ ดังนี้

5.5.2.1 สภาพการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการตักเตือนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการจัดกิจกรรม ปลูกฝังอัลลากูอย่างสม่ำเสมอ วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี และวิธีการสร้างแรงจูงใจน้อยที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการ ปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วิธีการ สร้างแรงจูงใจและวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ วิธีการตักเตือน วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม และวิธีการจัด กิจกรรมปลูกฝังอัลลากูอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อพิจารณาวิธีการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียนรายชื่อ พบว่า

1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี มีสภาพการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียนอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่าง อัลลากูที่ดีแก่นักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การเชิญบุคคลสำคัญทาง ศาสนา หรือผู้ที่มีอัลลากูซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมมาให้การอบรมนักเรียน ส่วนปัญหาการ ดำเนินการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า โรงเรียนจัดให้มีการติดตามการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและ

ครูผู้สอนมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามที่ท่านเราะสุล ﷺ แก่นักเรียน

2) วิธีการสร้างแรงจูงใจ มีสภาพการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การสนับสนุนนักเรียนที่มีอัลลากุดีเป็นผู้นำนักเรียน หรือหัวหน้าห้องเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การจัดทำป้ายนิเทศแสดงอัลลากุท่านเราะสุล ﷺ หรือประวัติและผลงานของบุคคลที่มีอัลลากุดีเด่นเป็นประจำทุกสัปดาห์ ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การกำหนดระเบียบ และบทลงโทษของโรงเรียนว่าด้วยการตอบแทนความดีกับนักเรียนที่มีอัลลากุดีงาม และบทลงโทษแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดี มีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนนักเรียนที่มีอัลลากุดีเป็นผู้นำนักเรียน หรือหัวหน้าห้องเรียน

3) วิธีการตักเตือน มีสภาพการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า โรงเรียนกำหนดแนวทางและวิธีการตักเตือนที่มีความสอดคล้องกับผู้เรียนและไม่ขัดต่อหลักการศาสนามีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การกำหนดขั้นตอนการตักเตือนนักเรียนที่มีความประพฤติไม่ดี ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การเอาใจใส่ กำกับ ดูแล และติดตามความประพฤติของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา มีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การจัดอบรมปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนสม่ำเสมอ

4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม มีสภาพการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์อิสลามมาสังเคราะห์ให้เห็นผลการตอบแทนในโลกนี้และโลกหน้า มีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การเชิญวิทยากรอิสลาม หรือผู้มีความรู้ศาสนามาถ่ายทอดอัลลากุผ่านประวัติศาสตร์อิสลามแก่นักเรียน ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การจัดหาเอกสาร ตำรา และแบบเรียนประวัติศาสตร์อิสลามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนไว้บริการอย่างพอเพียง มีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การนำบทเรียนจากประวัติศาสตร์อิสลามมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน

5) วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัลลากุอย่างสม่ำเสมอมีสภาพการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การจัดกิจกรรมประจำวันที่เอื้อต่อการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การกำหนดแผนการ

นิเทศ ติดตาม สนับสนุน และประเมินผลการดำเนินงานการปลูกฝังอศลาแก่แก่นักเรียน ส่วนปัญหา การดำเนินการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุน และประเมินผลการดำเนินงานการปลูกฝัง อศลาแก่นักเรียน มีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมประจำวัน ที่เอื้อต่อการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน

6) วิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีสภาพการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การจัดสถานศึกษาให้มีความสะอาด มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงามแก่นักเรียน มีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การจัด นิทรรศการส่งเสริมการมีอศลาที่ดีงามแก่นักเรียนเป็นประจำ ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝัง อศลาแก่นักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายวิธีการ พบว่า การจัด สถานศึกษาให้มีความสะอาด มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงามแก่นักเรียน มี ปัญหาการดำเนินการมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการ ปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน และการจัดนิทรรศการส่งเสริมการมีอศลาที่ดีงามแก่นักเรียนเป็นประจำ

5.5.2.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี สรุปผลได้ ดังนี้

1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนด้วยวิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี พบว่า โรงเรียนขาดการจัด ระเบียบ กฎข้อบังคับให้ชัดเจน ไม่มีการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการที่วางไว้ ผู้บริหารและ ครูผู้สอนขาดความเป็นเอกภาพในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ครูผู้สอนบางคนมีความรู้ด้าน ศาสนาน้อย มีความเคยชินกับวัฒนธรรมองค์กรที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา และบางโรงเรียนมี นักเรียนจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างทั่วถึง เกิดช่องว่างระหว่าง ครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนยอมรับข้อเสนอแนะจากเพื่อนมากกว่าครู อาจารย์ และพ่อแม่ ไม่ยอม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและไม่เห็นคุณค่าของการมีอศลาที่ดีงาม เนื่องจากพื้นฐานครอบครัวของ นักเรียนแตกต่างกัน บางคนมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว แต่งกายเลียนแบบสื่อ ไม่ให้เกียรติครูผู้สอน ไม่มี มารยาทในการทักทาย การพูดจากับผู้อาวุโสกว่า การเข้าชั้นเรียนสาย การเอาแต่ใจตนเอง การ แต่งตัวผิดระเบียบวินัย และติดยาเสพติด มีความเคยชินพฤติกรรมที่ติดตัวมาจากสภาพแวดล้อมที่ บ้าน รวมถึงรุ่นพี่บางคนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่รุ่นน้อง ทำให้รุ่นน้องปฏิบัติตามสิ่งที่ไม่ดี

แนวทางการปลูกฝังอศลาแก่แก่นักเรียนด้วยวิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาให้ความรู้และกำลังใจแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สร้างบรรยากาศการตักเตือนระหว่างบุคลากรด้วยกัน เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรไปในแนวโน้มที่ดี มีการคัดสรรบุคลากร จัดทำคู่มือและระเบียบการปฏิบัติตนสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ อบรมครูผู้สอน และสนับสนุนการสอดแทรกแบบอย่างที่ดีผ่านสื่อการเรียน การสอนที่หลากหลาย มีแหล่งศึกษาอศลาและแบ่งสัดส่วนของครูผู้สอนต่อนักเรียนทุกคน โดยสร้างความสนิทสนมกับนักเรียน การจัดกลุ่มนักเรียน การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียน และการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการสนับสนุนแบบอย่างที่ดี

2) วิธีการสร้างแรงจูงใจ

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนด้วยวิธีการสร้างแรงจูงใจ พบว่า นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการมีอศลาที่ดีงาม เนื่องจากปัจจัยครอบครัวและภูมิหลังที่แตกต่างกัน บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ และตัวอย่างที่ถูกต้อง ขณะที่กฎระเบียบของโรงเรียนไม่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะ โรงเรียนไม่มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ ทำให้การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีอศลาที่ดีงามนั้นเป็นงานที่ยาก และนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีขาดแรงจูงใจปรับปรุงตัว

แนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนด้วยวิธีการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศจูงใจทำความดี สนับสนุนครูผู้สอนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และกำหนดเกณฑ์คัดเลือกนักเรียนที่มีอศลาดี สนับสนุนให้เป็นหัวหน้าหรือกรรมการนักเรียน โรงเรียนกำหนดกฎระเบียบโรงเรียนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะติดตามนักเรียนที่ทำความผิดเพื่อให้โอกาสในการปรับปรุงตัว รวมถึงการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดโครงการที่สามารถสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีอศลาที่ดีงาม

3) วิธีการตักเตือน

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนด้วยวิธีการตักเตือน พบว่า ครูผู้สอนขาดการให้ความสำคัญเรื่องการตักเตือน บางคนไม่กล้าตักเตือนนักเรียนที่กระทำผิด ขาดการติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่ได้รับการตักเตือน ทำให้นักเรียนรับฟังในช่วงเวลาสั้นๆ ไม่ยอมปรับปรุงตัว บางคนมีความก้าวร้าว

ไม่ให้เกียรติครูผู้สอน กลัวผู้บริหารและอุสตาซมากกว่าครูสอนสามัญ มีการละเมิดกฎของโรงเรียน อยู่เป็นประจำ โดยไม่ตระหนักปัญหาที่จะเกิดขึ้น ขาดการกล้าคัดค้านตนเอง โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่ดีติดตัวมาจากโรงเรียนเก่าหรือสังคมภายนอก รวมถึงผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

แนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนด้วยวิธีการตักเตือน ได้แก่โรงเรียนจัดทำคู่มือสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนในการปฏิบัติตน สนับสนุนให้ครูผู้สอนสร้างความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อให้คำปรึกษาและตักเตือนนักเรียนตลอดเวลาทั้งในช่วงเวลาเรียนและประจำหอพัก มีการกำหนดขั้นตอนการตักเตือน การจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรม รวมถึงการแนะนำและติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล การใช้วิธีการลงโทษขั้นเด็ดขาดให้นักเรียนคนอื่นเห็น และการมอบหมายให้กรรมการนักเรียนเป็นผู้ช่วยดูแลนักเรียน การแต่งตั้งกรรมการพิเศษสำหรับดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีเพื่อให้โอกาสกลับตัว รวมถึงการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับการจัดอบรมพัฒนาครูผู้สอน และการเยี่ยมชมบ้านของนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และทำความเข้าใจความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อให้การตักเตือนเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด

4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนด้วยวิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม พบว่า ครูผู้สอนไม่มีความสามารถสร้างแรงจูงใจในการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนไม่สนใจ ครูผู้สอนบางคนไม่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์อิสลาม ขาดการสอดแทรกประวัติศาสตร์อิสลามในเนื้อหาวิชาที่สามารถบูรณาการ ครูศาสนาที่ไม่สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่เนื่องจากเวลาในการสอนไม่เพียงพอ นักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานและขาดความสนใจในการศึกษาหาความรู้จากตำรา เอกสารด้วยตนเอง หรือแม้แต่เอกสารที่โรงเรียนจัดหาไว้ให้ ขาดการนำความรู้ไปปฏิบัติ โรงเรียนไม่มีป้ายนิเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม การนำเสนอประวัติศาสตร์มีเฉพาะช่วงเวลาการอบรมเท่านั้น การติดต่อวิทยากรมีความยากลำบากและบางครั้งวิทยากรขาดการเตรียมความพร้อม ขาดงบประมาณในการจัดหาตำรา สื่อ การจัดการบอร์ด อุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ รูปภาพหรือมัลติมีเดียในการถ่ายทอดประวัติศาสตร์อิสลาม รวมถึงปัจจุบันสื่อทางโลกตะวันตกมีบทบาทมากในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้กรับข้อมูลผิดๆ โดยขาดการแนะนำที่ดีจากครูผู้สอนและผู้ปกครอง

แนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนด้วยวิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนเห็นคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลาม รมัควางการนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม

ในหลักสูตรและรายวิชาเรียน สนับสนุนการสอนบูรณาการเหตุการณ์ปัจจุบันเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ในอดีต การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ การเชิญบอ (โต๊ะครู) อูस्ताส หรือวิทยากรที่มีความรู้มาถ่ายทอดประวัติศาสตร์อิสลาม การปลูกฝังจิตสำนึกในความรักประวัติศาสตร์อิสลามผ่านกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลาม สอดแทรกผลการตอบแทนความดีและความชั่ว และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาหนังสือ ตำรา สื่อการเรียนรู้อื่นๆ และการจัดโครงการ หรือกิจกรรมสำคัญทางศาสนาเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปเป็นบทเรียนในการดำเนินชีวิต

5) วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอ็คลากุอย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอ็คลากุแก่นักเรียนด้วยวิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอ็คลากุอย่างสม่ำเสมอ พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่างกันในเรื่องการจัดกิจกรรม ขาดการดำเนินการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ ครูผู้สอนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการกำกับดูแลนักเรียน ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมมีน้อย งบประมาณไม่เพียงพอ โรงเรียนให้ความสำคัญเรื่องวิชาการมากกว่าเรื่องอ็คลากุ ส่วนใหญ่การปลูกฝังอ็คลากุจะอยู่ในภาคของวิชาศาสนาเท่านั้น ขาดการจัดกิจกรรมปลูกฝังอ็คลากุอย่างสม่ำเสมอ ขาดการกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนและประเมินผลการดำเนินงาน นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรม มีความเคยชินกับพฤติกรรมเดิม ขาดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปะปนกันระหว่างผู้ชายผู้หญิง นักเรียนใหม่บางคนไม่สามารถให้ความร่วมมือในการปรับพื้นฐาน การจัดกิจกรรมบางกิจกรรมมีความล่อแหลมความมั่นคง การรวมระหว่างนักเรียนเก่าและนักเรียนใหม่ทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรม และผู้ปกครองขาดความร่วมมือในการสนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

แนวทางการปลูกฝังอ็คลากุแก่นักเรียนด้วยวิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอ็คลากุอย่างสม่ำเสมอได้แก่ โรงเรียนกำหนดการประชุมครูทุกเดือนเพื่อเตือนสำนึกความรับผิดชอบ ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กำหนดงบประมาณ โครงการ และกิจกรรมของนักเรียน มีการควบคุมและประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน การจัดปฐมนิเทศเพื่อปรับพื้นฐานนักเรียนใหม่ การจัดค่ายต่อเนื่องระหว่างการศึกษา และการบังคับกิจวัตรประจำวัน การติดตามประเมินผลความรู้ พฤติกรรมของนักเรียน และการอบรมอ็คลากุแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดคาบเรียนให้ครูศาสนาและสามัญสามารถดูแลนักเรียนตลอดเวลา การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน กิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษา เช่น การจัดกิจกรรมปลูกฝังศรัทธา กิจกรรมทะเลาะเถียงกัน กิจกรรมดะวะฮ์ศัจญ์ โดยมีการ

กำหนดขอบเขตระหว่างชายหญิงชัดเจน และมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมต่างๆให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ

6) วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนด้วยวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี พบว่า นักเรียนขาดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ไม่เห็นคุณค่าเรื่องการทะนุบำรุงทรัพย์สินของโรงเรียน โรงเรียนมีสื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนน้อยมาก ป้ายคำสอนชำรุด สูญหาย ขาดผู้รับผิดชอบดูแลต้นไม้และสวนหย่อม พื้นที่ของโรงเรียนมีขนาดเล็ก การแบ่งส่วนของอาคารสถานที่ระหว่างชายและหญิงไม่ชัดเจน ขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาอาคารเรียน สภาพอาคารเรียนชำรุด ห้องน้ำไม่เพียงพอ บางโรงเรียนประสบอุทกภัยเป็นประจำทุกปี และสภาพแวดล้อมนอกโรงเรียนไม่เอื้อต่อการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียน เช่น มีสถานบันเทิง หรือร้านเกมส์ใกล้โรงเรียน

แนวทางการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนด้วยวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดนโยบายสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีแก่นักเรียนด้วยการให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดี การจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนในบริเวณโรงเรียน ปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนรักษาสิ่งแวดล้อม การแบ่งความรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ต่างๆภายในโรงเรียน การให้รางวัลเพื่อสร้างกำลังใจในการรักษาความสะอาด การแต่งตั้งคณะกรรมการสาธารณะสุขในโรงเรียนหรือมอบหมายให้กรรมการนักเรียนมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบดูแลความสะอาดภายในโรงเรียน การสร้างอาคารเรียน อาคารละหมาด หอพัก และโรงอาหารที่มีการจัดการแยกชายและหญิงชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการปะปนกันและเอื้อต่อการเกิดพัฒนาะฮ์ และการให้ความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

7) ด้านอื่นๆ

การศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนด้านอื่นๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนบางโรงเรียนขาดการให้ความสำคัญเรื่องการปลูกฝังอศลากุแก่นักเรียนอย่างจริงจัง ผู้บริหารบางโรงเรียนไม่ยอมรับฟังข้อเสนอแนะจากบุคลากรและครูผู้สอน นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพการศึกษาดำและมีพฤติกรรมไม่ดีมาตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษา ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการ

สนับสนุนให้เด็กมีอศลาฤดูงาม นักเรียนเรียนแบบสื่อและเทคโนโลยีปัจจุบันที่ล่อแหลมไม่เหมาะสมกับวัย ไม่เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ สารวัตรนักเรียนไม่สามารถทำหน้าที่ สภาพแวดล้อมแต่ละครอบครัวและหมู่บ้านมีความต่างกัน และบางโรงเรียนไม่สามารถดูแลนักเรียนทั้งหมดได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากมีนักเรียนจำนวนมาก

แนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน ได้แก่ การจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในเรื่องแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน การปรับพื้นฐานความรู้และความสามารถนักเรียนที่มีพื้นฐานศาสนาและสามัญต่างกัน การปลูกฝังการทำอศลา การใช้ระบบทะเลาะงออย่างป็นรูปธรรม มีการดำเนินงาน กำกับ และติดตามอย่างต่อเนื่อง การปลูกจิตสำนึก การคิดดีทำดีตามแบบอย่างอิสลาม และสนับสนุนการดำเนินรอยตามแบบอย่างของท่านเราะสูล ﷺ สนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนมีจิตบริการเรื่องการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน พยายามหาวิธีใกล้ชิดกับนักเรียนควบคุม ให้คำแนะนำ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่นักเรียน โดยสร้างชุมชนหรือสังคมอศลาให้ความรู้เรื่องบทบาท หน้าที่ของสามีและภรรยา และคนหนุ่มสาวก่อนการสมรส เพื่อให้ตระหนักความรับผิดชอบในการปลูกฝังอศลาตั้งแต่ที่บ้านด้วยการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก

วัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าแนวทางที่กำหนดไว้ มีความเหมาะสมในระดับที่ยอมรับได้ ดังนี้

แนวทางที่ 1 การสร้างแบบอย่างที่ดี มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนตลอดเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน
- 2) การกำหนดควิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาบุคลากร และครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดทำคู่มือระเบียบการปฏิบัติตนสำหรับครูผู้สอน
- 3) การสร้างบรรยากาศการตักเตือนระหว่างบุคลากรด้วยกัน กรณีที่มีการปฏิบัติตนไม่เหมาะสม
- 4) ผู้บริหารและครูผู้สอนรณรงค์การปฏิบัติวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีจิตวิญญาณสร้างแบบอย่างและปลูกฝังจิตสำนึกนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการมีอศลาฤดูงาม
- 5) การคัดสรรบุคลากรและครูผู้สอนที่มีอศลาดีเข้ามาปฏิบัติงานหรือสอนในโรงเรียน

6) การกำหนดแหล่งศึกษาเรียนรู้เฉพาะสำหรับให้คำปรึกษาหรือแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการมีอัคลากดี

7) การจัดการอบรมและแนะนำผู้ปกครองนักเรียนให้ตระหนักความสำคัญเรื่องของการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

8) การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกแบบอย่างที่ดีในทุกรายวิชาเรียนทั้งภาคศาสนาและสามัญ

9) การใช้สื่อการเรียนการสอนที่สามารถปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน

10) การสร้างความสนิทสนมกับนักเรียนในบรรยากาศครอบครัว เพื่อให้คำปรึกษาและดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน

11) การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศครูผู้สอน

12) การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบติดตามดูแลนักเรียนตลอดเวลา

13) การมอบรางวัลสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอนที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

14) การกำหนดจำนวนนักเรียนต่อสัดส่วนของครูผู้สอนทุกคน เพื่อดูแลให้คำปรึกษาและติดตามพฤติกรรมของนักเรียน

15) การจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อช่วยต่อการดูแลและปลูกฝังแบบอย่างที่ดี

16) การจัดสรรงบประมาณจัดโครงการพัฒนาบุคลากรและครูผู้สอนให้มีความตระหนักเรื่องการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน

แนวทางที่ 2 การสร้างแรงจูงใจ มีรายละเอียดดังนี้

1) การเริ่มต้นการสอนด้วยการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ และจบด้วยการขอภัยต่อพระองค์

2) การสอดแทรกผลการตอบแทนความดีแก่บุคคลที่มีอัคลากดีงาม และการลงโทษแก่บุคคลที่มีพฤติกรรมไม่ดีในโลกนี้และโลกหน้า

3) การกำหนดให้ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานและลูกศิษย์ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจการตามแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิต

4) การคัดเลือกนักเรียนที่มีอัคลากดี โดยการสำรวจ การสอบถาม การสังเกต การติดตามอย่างเป็นระบบ และการบันทึกความดี เพื่อมอบรางวัลชมเชย

5) การกำหนดเกณฑ์ชัดเจนสำหรับนักเรียนที่มีคุณสมบัติรับรางวัล

6) การสนับสนุนนักเรียนที่มีอัคลากดีเป็นกรรมการนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของกรรมการนักเรียนหรือหัวหน้าห้อง

- 7) การส่งเสริมให้นักเรียนอ่านอัลกุรอานเป็นประจำเพื่อให้มีจิตใจดี
- 8) การให้นักเรียนเขียนป้ายคำสอนจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ คำสุภาษิต คำพังเพย หรือการแข่งขันตอบปัญหา
- 9) การประกวดการจัดบอร์ดตามวันสำคัญต่างๆของศาสนา และการแต่งกายตามหลักการศาสนา เพื่อให้เกิดบรรยากาศสูงใจแข่งขันทำความดี
- 10) การจัดสรรงบประมาณทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีอศลาที่ดี นักเรียนเรียนเก่ง นักเรียนยากจน และนักเรียนกำพร้า และสนับสนุนทุนเรียนต่อระดับอุดมศึกษา
- 11) การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีอศลาที่ดีงาม
- 12) การเชิญวิทยากรอบรมให้นักเรียนมีกำลังใจในการทำความคิด และเชิญศิษย์เก่าที่จบไปแล้วมาถ่ายทอดประสบการณ์
- 13) การชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียนและการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งบุตรหลานเข้าเรียน
- 14) การรายงานผู้ปกครองนักเรียนรับทราบความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 15) การไปเยี่ยมเยียนที่บ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังอศลา และแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดี
- 16) การตั้งกฎระเบียบควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน
- 17) การแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษ คูแผล และควบคุมติดตามนักเรียนที่มีความเสี่ยง และนักเรียนที่ได้รับการตักเตือนแล้วเพื่อประเมินการปรับปรุงตัวของนักเรียน
- 18) การให้โอกาสนักเรียนที่ทำความผิดปรับปรุงตัว
- 19) การไล่ออกหรือการเชิญออกกรณีที่มีการตักเตือนและติดตามตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียน มีพยานและหลักฐานชัดเจน

แนวทางที่ 3 การตักเตือน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การสร้างคู่มือสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนในการปฏิบัติตนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตักเตือนและการจัดระเบียบของโรงเรียน
- 2) การสนับสนุนให้กรรมการนักเรียนเป็นผู้ช่วยครูในการดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง เพื่อให้เกิดการดูแลอย่างทั่วถึง
- 3) การสร้างความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อให้คำปรึกษาและตักเตือนนักเรียนตลอดเวลา
- 4) การกล่าวกะลิมะฮฺ เกาะตีเราะฮฺ หรือการตักเตือนนักเรียนหน้าเสาธงทุกเช้า

- 5) การตัดเพื่อนนักเรียนในเวลาเรียน นอกห้องเรียน และการดูแลนักเรียนที่อยู่ประจำหอพัก โดยจัดให้มีช่วงเวลาเฉพาะสำหรับการตัดเพื่อน
- 6) การกำหนดให้นักเรียนมีครูที่ปรึกษาที่มีความรู้ทั้งทางด้านศาสนาและความรู้ในศาสตร์ทั่วไปปรับผัดชอบดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 7) การแต่งตั้งกรรมการพิเศษทำหน้าที่ดูแล ติดตาม และควบคุมพฤติกรรมนักเรียนที่มีความผิดร้ายแรงเพื่อเป็นการให้โอกาสนักเรียนที่กระทำความผิดกลับตัว
- 8) การจัดโครงการอบรมอัครลากแก่นักเรียน
- 9) การกำหนดขั้นตอนการตัดเพื่อนชัดเจน
- 10) การเรียกนักเรียนที่ทำความผิดตัดเพื่อนเป็นรายบุคคล
- 11) การจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดอบรมพัฒนาครูผู้สอนและนักเรียน

แนวทางที่ 4 การนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลามในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์อิสลามโดยตรง
- 2) การสอดแทรกประวัติศาสตร์อิสลามในรายวิชาเรียนทั่วไป เน้นการสอนบูรณาการ
- 3) การนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับบทเรียนประวัติศาสตร์
- 4) ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนเห็นคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลาม รมักระวังการนำเสนอข้อมูลที่ผิด
- 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์อิสลาม
- 6) การปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนรักประวัติศาสตร์อิสลาม
- 7) การเชิญโต๊ะครู อูstad หรือวิทยากรที่มีความรู้มาถ่ายทอดประวัติศาสตร์อิสลาม
- 8) การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาหนังสือ ตำรา สื่อการเรียนรู้ และการจัดโครงการ หรือกิจกรรมสำคัญทางศาสนา

แนวทางที่ 5 การจัดกิจกรรมปลูกฝังอัครลากอย่างสม่ำเสมอ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การประชุมครูทุกเดือนเพื่อสร้างสำนึกความรับผิดชอบ ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
- 2) การกำหนดชั่วโมงกิจกรรมและการ เชิญการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 3) การจัดโครงการปฐมนิเทศแก่นักเรียนใหม่ และ โครงการปัจฉิมนิเทศแก่นักเรียนที่กำลังสำเร็จการศึกษา

- 4) การจัดค่ายต่อเนื่องระหว่างการศึกษา
- 5) การติดตามประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน
- 6) การจัดค่ายเฉพาะสำหรับนักเรียนที่ขาดการเข้ากิจกรรมหลายครั้งหรือมีความผิดร้ายแรงเพื่อให้โอกาสปรับปรุงตัว
- 7) การกำหนดกิจกรรมการเข้าแถวทุกเช้าเพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
- 8) การให้เด็กฝึกกิจวัตรประจำวันตามแบบอย่างของมุสลิมที่ดี
- 9) การจัดงานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาหรือกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนเพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ความรับผิดชอบ และปลูกจิตสำนึกการรักษาความสะอาด
- 10) การจัดกิจกรรมปลูกฝังศรัทธาเพื่อขัดเกลาจิตใจ
- 11) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 12) การกำหนดจัดกิจกรรมหรือขอบเขตระหว่างชายหญิงให้ชัดเจน ภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษาตลอดเวลา
- 13) การชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ
- 14) การงดกิจกรรมที่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจผิดแก่เจ้าหน้าที่รักษาความสงบสุขในพื้นที่
- 15) การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมและ โครงการที่กำหนดในแต่ละปีการศึกษา

แนวทางที่ 6 การจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การสร้างสำนึกที่ดีแก่บุคลากร ครู และนักเรียนรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม และการรณรงค์การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน
- 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน
- 3) การแบ่งความรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ต่างๆภายในโรงเรียน
- 4) การแต่งตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขในโรงเรียน หรือการมอบหมายให้กรรมการนักเรียนมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และรายงานความสะอาดทุกวันภายในโรงเรียน
- 5) การสร้างอาคารเรียน อาคารละหมาด หอพัก และโรงอาหารที่มีการแยกชายและหญิงชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดพิถนะ และป้องกันการปะปนกันชายหญิง

- 6) การกำหนดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับอบรมอัครกุลแก่นักเรียน
- 7) การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการอบรม และสนับสนุนความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียนและชาวบ้านในการช่วยเหลือกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
- 8) การจัดสรรงบประมาณและการหาทุนทะนุบำรุงอาคารสถานที่ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความน่าอยู่เอื้อต่อการปลูกฝังอัครกุลแก่นักเรียน

5.6 การอภิปรายผล

การศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอัครกุลแก่นักเรียนในอิสลาม การศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจ เกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัครกุลแก่นักเรียนจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี และการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันร่างแนวทางการปลูกฝังอัครกุลแก่นักเรียน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยแนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี แนวทางการสร้างแรงจูงใจ แนวทางการตัดเดือ้น แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัครกุลอย่างสม่ำเสมอ และแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี มีสาระสำคัญดังนี้

5.6.1 แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี

การศึกษาสภาพการปลูกฝังอัครกุลแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้วยแนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และมีปัญหาการดำเนินการในระดับ ปานกลาง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างอัครกุลที่ดีแก่นักเรียน มีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด สอดคล้องกับ ฮาเซ็ง มาหามะ (2554) กล่าวว่า “ในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี โรงเรียนจะมีการดูแลคล้ายๆ กับบ้าน ครูก็จะเป็นคนพ่อคุณแม่ของนักเรียน มีรุ่นพี่คอยดูแลน้องเป็นขั้นตอน ทำให้ดูแลกันอย่างทั่วถึง คือ ช่วยๆ กันดูแลไม่ใช่เฉพาะครูเหนือเท่านั้น” สอดคล้องกับ ฮาดีเมาะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “ครูและคณะกรรมการนักเรียนเป็นแบบอย่างในเรื่องของการแต่งกาย การพูดจา และการให้สลาม โดยจะให้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างก่อน ถ้าไม่ปฏิบัติเด็กเขาก็จะไม่ทำ” การเห็นความสำคัญเรื่องแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับ อัสมาวาตี คอเลาะ (2554) เสนอแนวทางไว้ว่า “ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักกับครูผู้สอนก่อนที่จะสร้างความตระหนักกับ

ผู้เรียน” สอดคล้องกับ มุฮัมมัดฮิลมี อุซัน (2554) กล่าวว่า “ผู้บริหารต้องพยายามให้ครูเป็นแบบอย่าง และก็พยายามให้ได้ ถ้านักเรียนทำไม่ได้ก็ให้ครูทำก่อน และก็พยายามหาผู้ที่มีความรู้มาให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม” สอดคล้องกับ ชัยนุนอาบีดิน หะยีสะอิ (2554) กล่าวว่า “นอกจากในห้องเรียนครูผู้สอน ต้องทำตัวที่ดีก่อนที่จะชี้แนะให้นักเรียนมีอศลากุดี อาจจะเป็นการแต่งกาย การพูดจา ท่าทาง มารยาท ครูต้องทำก่อนที่จะอธิบายให้นักเรียน และนักเรียนจะได้อรรถ”

ขณะที่การเชิญบุคคลสำคัญทางศาสนา หรือผู้ที่มีอศลากุดีซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม มาให้การอบรมนักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ ฮาสะเมาะ ยาโม (2554) และอับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “ส่วนใหญ่ก็จะมีเชิญวิทยากรภายนอก แต่จะเชิญในกรณีที่มีกิจกรรมสำคัญๆ ก็จะเชิญอุstad จากภายนอกมาบรรยาย มาให้ความรู้ และให้ความคิดแก่นักเรียน ในส่วนของแบบอย่างหมายถึงว่า อศลากุดี เป็นสิ่งที่พูดประจำ เวลาเข้าแถวตอนเช้านี้ก็จะมีการตักเตือนกันเรื่องของอศลากุดีของนักเรียน เวลาเด็กเรียน ครูก็จะพูดอยู่ตลอด” สอดคล้องกับ รอฮีมะ คอเลาะ (2554) กล่าวว่า “ในการสร้างนักเรียน ก็ต้องสร้างครูก่อน โดยผู้บริหารเป็นผู้วางแนวทางและเป็นผู้อบรมก่อนไปใช้จริงกับเด็ก”

ปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอศลากุดีแก่นักเรียนมากที่สุด คือ โรงเรียนจัดให้มีการติดตามการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สอดคล้องกับ รอฮีมะ คอเลาะ (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนมีกรรมการบริหารติดตาม ประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายทุกฝ่าย ซึ่งทุกอาทิตย์จะมีการประชุมหัวหน้าฝ่ายทุกคน ติดตามทุกอาทิตย์” ปัญหาที่พบสอดคล้องกับ อับดุลกอเดร จาหลง (2554) และ มุฮัมมัดนาสิรุคดิน เถ๊ะนุ้ (2554) กล่าวว่า “บางครั้งครูเองไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ตรงนี้มันจะขัดแย้งกับสิ่งที่เราทำ ดังนั้นอันดับแรกในการรับครูจะต้องดูพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์ วุฒิการศึกษา และในเรื่องอศลากุดีก็ต้องดู อันดับที่สองหลังจากที่ครูมาอยู่ที่โรงเรียนแล้ว เราก็ต้องเน้นหนักในการให้เป็นแบบอย่างให้แก่เด็กโดยเฉพาะด้านพฤติกรรม ด้านอศลากุดี” สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “ปัญหาการเป็นแบบอย่าง คือ บุคลากร ของเรามันมีข้อจำกัดของแต่ละคน บางคนอาจเป็นแบบอย่างในด้านหนึ่งได้ แต่พออีกด้านหนึ่งเขาอาจจะมีข้อด้อยของเขา” และฮาลีเมาะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “บางครั้งครูจะไปให้ความร่วมมือกับเด็กมากกว่าจะให้ความร่วมมือกับเรา บางคนกลัวว่าเด็กไม่รัก” และการติดตามดังกล่าวสอดคล้องกับ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “เรามีการอบรมบุคลากร ปีละครั้ง บางทีก่อนการประชุม ประธานแจ้งให้ทราบก็จะมีการอบรมไปในตัวเลย และเราก็มีคณะกรรมการชุดหนึ่ง คอยไปนิเทศครู สอนครูว่าครูนี้มีมารยาทใหม่ในการสอน การอะไร การนั่งมีมารยาทใหม่”

ขณะที่การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามที่ท่านเราะฮูล ﷺ แก่นักเรียน มีปัญหาการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ มินันเลาะแลมอ (2554) กล่าวว่า “ถ้าเราเข้าใจเด็กเราจะรู้ว่าธรรมชาติของเด็กชอบเลียนแบบอยู่แล้ว ดังนั้นการที่เขาดูแบบอย่างที่ดีนั้น จะเป็นการลอกเลียนแบบที่ดีที่สุด คนที่เป็นครู ถ้าไม่ทำแบบอย่างที่ดีนี้สุดท้ายเด็กก็จะทำตามแบบอย่างที่ไม่ดีนั้น” สอดคล้องกับ รอฮีหมีะ คอเลาะ (2554) กล่าวว่า “เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีพื้นฐานมาไม่เท่ากัน บางคนจบมุตะวัฎฎิฏ บางคนจบศาสนา บางคนจบสามัญโดยตรงเลย ก็จะมีปัญหาแรกๆ เนื่องจากการไม่คุ้นเคย อยู่ปีหนึ่งก็จะปรับตัวได้” และ สอดคล้องกับ แวะหะมะ จาลง (2554) กล่าวว่า “เด็กได้รับอิทธิพลมาจากหมู่บ้าน บางทีเด็กไม่เคยเห็นอะไร คือ ถ้าเราดูเด็กสมัยนี้ ไม่ค่อยมีมารยาท มาโรงเรียนก็ไม่สนใจเรียน มาสร้างปัญหาในห้องเรียน ถ้าอย่างนั้น โรงเรียนต้องเข้มกว่า ไม่ใช่จะอยู่เฉยๆ เพราะว่าโรงเรียนจะสามารถอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับ อักลาฎได้มากกว่า”

แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาบุคลากรและครูผู้สอนให้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนตลอดเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน ตระหนักถึงการพัฒनावุฒนธรรมองค์กรที่ดี การคัดสรรบุคลากรและครูผู้สอน กำหนดแหล่งศึกษาเรียนรู้ จัดการอบรมและแนะนำผู้ปกครองนักเรียน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อหลากหลาย ผู้สอนสามารถสร้างความสนิทสนมกับนักเรียน ให้คำปรึกษาและติดตามพฤติกรรมของนักเรียน ตลอดจนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามการเป็นแบบอย่างของครูผู้สอนและความประพฤติของนักเรียน และการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการจัดโครงการสนับสนุนการเป็นแบบอย่างที่ดี

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอักลาฎแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาศาสนาที่ต้องเน้นย้ำให้บุคลากรและครูผู้สอนปฏิบัติตนตามแบบอย่างของท่านเราะฮูล ﷺ มากที่สุด สอดคล้องกับ Muhammad Sulaymān Sha‘alan wa Farīquhū (1987:106) ได้กล่าวว่า “การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีสอดคล้องกับบทเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกรักสนใจ และสร้างจิตวิญญาณให้เด็กปฏิบัติตามอักลาฎที่ดีงามดังกล่าว” และถือเป็นวิธีการปลูกฝังอักลาฎแก่นักเรียนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ‘Abd al-Hāmid al-Sayd al-Zantāniy (1984:754) กล่าวว่า “จุดเด่นของแบบฉบับของท่านเราะฮูล ﷺ คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งถือเป็นแนวทางที่มีอิทธิพลต่อจิตใจบุคคลมากที่สุดตั้งแต่ยัยเยว์ โดยเฉพาะธรรมชาติของมนุษย์จะชอบการเลียนแบบและการโน้มเอียงตามความชอบจากภาพที่เขาเห็น” ซึ่งมีผลต่อจิตใจของนักเรียน สอดคล้องกับ ‘Ahmad Jahān al-Fawratīyyah (1994,49) กล่าวว่า “นักจิตวิทยาได้ให้ทัศนะเรื่องการมี

พฤติกรรมการณ์เลียนแบบนี้ไว้ว่าเป็นธรรมชาติของบุคคล เมื่อเกิดความสนใจสิ่งหนึ่งหรือเห็นบุคคลที่มีความโดดเด่นน่าสนใจ เขาจะปฏิบัติตาม” และเช่นเดียวกับ Sayyid ibn al-Wad'iy (2010) กล่าวว่า “มนุษย์มีธรรมชาติ (ฟีฏเราะฮ์) ที่ชอบการเลียนแบบ โดยสามารถซึมซับความเข้าใจจากแบบอย่างที่ดีด้วยการเลียนแบบแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม คำพูดและการปฏิบัติ”

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการสร้างแบบอย่างที่ดี เป็นแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับอัคลากดีงามจากแบบอย่างที่ดีงามของบุคคลที่อยู่รอบตัวของเขา อันเป็นแนวทางที่ท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้ทำไว้เป็นแบบฉบับ ดังที่ Mustāfa Muḥammad al-Tihān (2002:165-167) กล่าวว่า “การปลูกฝังอัคลากด้วยแบบอย่างที่ดีงามนั้น เป็นวิธีการที่มีความสำคัญและมีความโดดเด่นที่สุดในบรรดาวิธีการต่างๆของท่านเราะฮ์สุล ﷺ ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้สอนเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านในเรื่องใด ท่านจะต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างตามที่ท่านได้สอนเสมอ” ซึ่งผู้ที่สามารถดำเนินตนเป็นแบบอย่างที่ดีงามตามแบบฉบับของท่านเราะฮ์สุล ﷺ จะได้รับการตอบแทนความดีงามมากมาย

ท่านเราะฮ์สุล ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أُجْرٍ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أُجْرِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وِزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أُوزَارِهِمْ شَيْءٌ))¹²⁰

ความว่า “ผู้ใด ที่ได้ริเริ่มทำขึ้นมา (ฟื้นฟู) ในอิสลามกับหนทางที่ดี แน่แน่นอน เขาจะ ได้รับผลบุญและได้รับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามหลังจากเขาได้ (เสียชีวิตไปแล้ว) โดยไม่มีสิ่งบกพร่องลงเลย จากผลบุญของพวกเขา และผู้ใดที่ได้ริเริ่มทำขึ้นมาในอิสลามกับหนทางที่เลว แน่แน่นอน บาปของมันก็จะตกบนเขา และบาปของผู้ที่ปฏิบัติมัน หลังจากเขา (เสียชีวิตไปแล้ว) ก็จะตกบนเขา) โดยไม่มีสิ่งใดบกพร่องลงไปเลย จากบรรดาบาปของพวกเขา”

5.6.2 แนวทางการสร้างแรงจูงใจ

การศึกษาสภาพและปัญหาการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้วยแนวทางการสร้างแรงจูงใจ ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง พบว่า การสนับสนุนนักเรียนที่มีอัคลากดีเป็นผู้นำนักเรียน หรือ หัวหน้าห้องเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด สอดคล้องกับ มัรดียะห์ กาซอ (2554) กล่าวว่า “เราจะคัดเลือกเด็กที่มีมารยาทดี หรือเด็กดีนั้น เป็นสภานักเรียน” สอดคล้องกับ มุฮัมมัดฮิลมี อุซนิน (2554) กล่าวว่า “สภานักเรียนนี้จะให้เด็กเลือกก่อน หรือให้เด็กส่งตัวแทนมา และกลั่นกรองให้เด็กเลือกอีกที คือ ครูเลือกก่อนแล้วเหลือสามคนก็ให้เด็กเลือก” และ โรงเรียนมีการสนับสนุนนักเรียนที่ประพฤติตนดีเป็นตัวอย่างที่ดี สอดคล้องกับ อามีนนา ลีเต็ง (2554) กล่าวว่า “การเลือกนักเรียนดี ก็จะประกาศให้นักเรียนคนอื่น หรือน้องๆทราบ ดูเป็นตัวอย่างและเป็นแบบอย่าง” สอดคล้องกับ แวหะมะ จาลง (2554) กล่าวว่า “บางที ทางโรงเรียนก็มีเลือกนักเรียนดีเด่น มีอัคลากดี หรือเรียนดี” สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “เราจะชื่นชมนักเรียน และมีการพูดคุยยกตัวอย่างว่านักเรียนคนนี้ดียังไง เพื่อให้ให้นักเรียนคนอื่นเห็น บางครั้งก็มีการให้รางวัล หรืออาจพานักเรียนคนนั้นไปทัศนศึกษา” สอดคล้องกับ และซัยนูนอาบีดิน หะยีสะอิ (2554) กล่าวว่า “เรามีรางวัลนักเรียนดีเด่น นักเรียนที่ประพฤติดี ประจำปี ส่วนมากเราจะให้ในวันวิชาการ” สอดคล้องกับ มุหัมมัดนาสิรุดดิน เล๊ะนุ้ (2554) กล่าวว่า “ทุกเทอมก็จะมีการประกาศเกียรติคุณ เขาเรียกว่า “วันดอกไม้ให้สิทธิ” ผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในด้านวิชาการ ในงานนี้เราก็จะมีแทรกนักเรียนที่ดีเด่นด้านบุคลิกภาพ ด้านอัคลาก และที่สำคัญเราจะมีรางวัลสำหรับนักเรียนที่มีการปรับตัวดีขึ้น” สอดคล้องกับ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “การสร้างแรงจูงใจนี้ ก็คือ เราให้ทุนการศึกษาในปีหนึ่งก็หลายทุนเหมือนกัน กับเด็กที่เรียนเก่ง เด็กที่ยากจน และเด็กกำพร้า และเราก็ให้ทุนเรียนต่อต่างประเทศ”

ขณะที่การจัดทำป้ายนิเทศแสดงอัคลากของท่านเราะสุล ﷺ หรือประวัติและผลงานของบุคคลที่มีอัคลากดีเด่นเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ มุฮัมมัดฮิลมี อุซนิน (2554) กล่าวว่า “มีประกวดจัดบอร์ด จัดห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ ตามวันกิจกรรมของศาสนาก็จะให้เด็กจัดบอร์ด เช่น วันเกิดของศาสดา วันอาชูรอ” สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “นอกเหนือจากอาคารเหล่านี้แล้ว เราคิดว่าอยากให้เด็กนี้เขียน คู่อะไรต่างๆ คือ พยายามให้อาป้ายนิเทศ หรือเรื่องศาสนามากที่สุด และคิดว่าปีหน้านี้ก็จะให้มีคู่อะไรให้หมดเลย โดยเอาอะยะฮะฮ์ต่างๆเขียนให้เต็ม เช่น ห้องน้ำก็มีคู่อะไรเข้าห้องน้ำ คือ พยายามให้เด็กนี้มีอะมัลติดไปเลย บางทีก็ให้เด็กติดตาไป ผ่านตาไปบ้าง พอนั้นก็จำเอง” สอดคล้องกับ ฮาดีมะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “อัคลากในเรื่องสื่อสำคัญ สื่อนี้เวลาเขากลับไปเขาก็จะดู บางทีเวลาเขามาปอเนาะเขาก็จะมีพฤติกรรมบางตอนจากละครที่เขาดู บางทีเขาจะพูด เรามีความรู้ดีกว่าสิ่งนี้จะไปห้ามสื่อก็ไม่ได้อยู่แล้ว”

ปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนมากที่สุด คือ การกำหนดระเบียบและบทลงโทษของโรงเรียนว่าด้วยการตอบแทนความดีกับนักเรียนที่มีอศลาที่ดีงาม และบทลงโทษแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดี สอดคล้องกับ รอฮีม๊ะ ดอเลาะ (2554) กล่าวว่า “กฎระเบียบของโรงเรียนเราจะมีเหมือนโรงเรียนทั่วไป คือ เด็กที่มีปัญหาที่จะแยกเฉพาะเลย แต่ถ้าทั่วไปก็จะมี การดำเนินการไปตามระเบียบของโรงเรียน เช่น ถ้ามาสายหลายครั้ง ก็จะมีการนะสีหะสุก่อน ตักเตือนก่อน ครั้งที่สองก็ตักเตือน แต่ถ้ายังไม่ปรับปรุงก็มีการลงโทษ แบบเบาๆ แต่ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องเชิญผู้ปกครอง” สอดคล้องกับ แวหะมะ จาลง (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนที่ออกระเบียบ ออกใบสั่งใครทำแบบนี้ ต้องบำเพ็ญประโยชน์โรงเรียน ล้างห้องน้ำบ้าง สนาม ที่ละหมาด แต่ถ้าไม่ทำก็ตัดคะแนน หักคะแนน สิบคะแนน สิบห้าคะแนน และก็มีถึงขั้นไล่ออก คือ มีการทะเลาะกัน หรือเกี่ยวกับยาเสพติดถ้ามีหลักฐานชัดเจนก็โดนเหมือนกัน” สอดคล้องกับ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “อศลาของนักเรียน ตอนนี้ สังคมตอนนี้ พ่อแม่ไม่ดูแลลูกเลย เนื่องจากว่าเทคโนโลยีมันเจริญ”

ขณะที่การสนับสนุนนักเรียนที่มีอศลาดีเป็นผู้นำนักเรียน หรือหัวหน้าห้องเรียน มีปัญหาการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ อัสมาวาตี ดอเลาะ (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนจะใช้หลักชูรอว่าเด็กคนไหนที่น่าจะเข้าเกณฑ์ พิจารณาเข้าคัดเลือกสถานักเรียน ที่นี้ก็ถ้าเด็กคนไหนเข้าข่ายก็คัดเลือกมา ห้าคน และก็เอาห้าคนนี้มาให้เด็กนักเรียนคัดเลือกอีกทีหนึ่งว่าคนไหนน่าจะเป็นประธาน”

แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นสอนด้วยการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ การกำหนดให้ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานและลูกศิษย์ การมอบรางวัลและการสนับสนุนนักเรียนที่มีอศลาดีเป็นกรรมการนักเรียน การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านอัลกุรอานเป็นประจำ การเชิญวิทยากรอบรม การทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน การรายงานผู้ปกครองนักเรียนรับทราบความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษ และการให้โอกาสนักเรียนที่ทำความดีปรับปรุงตัว

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาศาสนาที่มีการปลูกฝังและสนับสนุนเรื่องผลการตอบแทนความดี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจทำความดีและการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ ‘Abd al-Hāmid al-Sayd al-Zantāniy (1984:753) กล่าวว่า “การสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการกล่าวชมเชยสามารถโน้มน้าวให้เด็กมีอศลาที่ดีงาม และการปรามให้ห่าง

จากการทำความผิดและสิ่งที่ไม่ดี” ซึ่งจะได้รับผลตอบแทนความดีงามในโลกหน้า ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานสุเราะฮ์ ฎอฮา อายะฮ์ ที่ 74-76 ว่า

﴿ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ . وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ . جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴾ (طه: 74-76)

ความว่า “ความจริงนั้น ผู้ใดมาหาพระเจ้าของเขาในสภาพของผู้กระทำความผิดแน่นอน เขาจะได้รับนรกเป็นการตอบแทน โดยที่เขาจะไม่ตายและไม่เป็นในนั้น . และผู้ใดมาหาพระองค์โดยเป็นผู้ศรัทธาเขาได้กระทำความดีต่างๆ ไว้ ชนเหล่านั้นแหละสำหรับพวกเขานั้นจะมีสถานะอันสูงส่ง . สวนสวรรค์หลากหลายอันสถาพร ณ เบื้องล่างของมันมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน พวกเขาเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล และนั่นคือการตอบแทนสำหรับผู้ขัดเกล้าตนเอง (ให้พ้นจากความชั่ว)” (ฎอฮา: 74-76)

และในสุเราะฮ์ อัลอันอาม อายะฮ์ ที่ 160 ว่า

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ (الأنعام : 160)

ความว่า “ผู้ใดที่นำความดีมา เขาก็จะได้รับสิบเท่าของความดีนั้น และผู้ใดนำความชั่วมาเขาจะไม่ถูกตอบแทน นอกจากเท่าความชั่วนั้นเท่านั้น และพวกเขาจะไม่ถูกอธรรม” (อัลอันอาม: 160)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการสร้างแรงจูงใจเป็นแนวทางการปลูกฝังอัศลาฏแก่นักเรียนที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคนตระหนักความสำคัญ โดยเฉพาะแรงจูงใจสามารถเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีอัศลาฏดีงามได้ ขณะเดียวกันแรงจูงใจก็สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ ดังที่ 'Ahmad Jahān al-Fawratiyyah (1994:27) กล่าวว่า “การสร้างแรงจูงใจ มีผลต่อความเชื่อภายในจิตใจ มีทั้งแรงจูงใจที่ชักนำให้ทำความดีและที่ขูงใจให้ทำความชั่ว นอกจากนี้การสร้างแรงจูงใจเป็นแรงดึงดูดให้มนุษย์ตอบสนองและแสดงออกเป็นพฤติกรรม” สอดคล้องกับ 'Aliy 'Abd al-Halīm Mahmūd (1992:90) กล่าวว่า “โดยธรรมชาติแล้วจิตใต้สำนึกของมนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นมาอยู่ภายใต้

ความมุ่งหวัง และมีความหวาดกลัวต่อการพิพากษาความดีความชั่วจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นเขาจะฝึกฝนตัวเองเพื่อให้ได้รับการตอบแทนที่ดี และหักห้ามตัวเองจากสิ่งที่ไม่ดี”

5.6.3 แนวทางการตัดเตีอน

การศึกษาสภาพการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้วยแนวทางการตัดเตีอน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และมีปัญหาการดำเนินการในระดับ ปานกลาง พบว่า โรงเรียนกำหนดแนวทางและวิธีการตัดเตีอนที่มีความสอดคล้องกับผู้เรียนและไม่ขัดต่อหลักการศาสนามีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “การตัดเตีอนก็จะมียู่หลายระดับการลงโทษ ผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบของโรงเรียน ส่วนใหญ่ถ้าผิดอัลลากุ ก็คือ ผิดกฎระเบียบของโรงเรียนเลย” รอฮีหม๊ะ ดอเลาะ(2554) กล่าวว่า “เราจะเอาโทษตามหลักการศาสนามาใช้ โดยอะไรที่สะรอมเราก็จะถือว่าเป็นโทษหนัก”

ขณะที่การกำหนดขั้นต่อนการตัดเตีอนนักเรียนที่มีความประพฤติไม่ดี มีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ ฮาเซ็ง มหาหะมะ (2554) กล่าวว่า “การตัดเตีอนนี้ คือ บางครั้งก็ตัดเตีอนเลย แต่ถ้าตัดเตีอนไม่ได้แล้วก็จะส่งให้ฝ่ายปกครองตัดเตีอน หรือถ้าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นสองถึงสามครั้งแล้ว ก็ต้องเชิญผู้ปกครองมารับทราบไว้ทั้งสองฝ่ายเพื่อยืนยันว่าเรื่องนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกแล้วนะ ถ้าเกิดขึ้นควรจะทำอย่างไรร่วมกัน เพราะส่วนใหญ่ช่วงเดือนเมษา ก็จะมีการเยี่ยมบ้านด้วย” สอดคล้องกับ มุหัมมัดนาสิรุดดิน เล๊ะนุ้ (2554) กล่าวว่า “นักเรียนทำผิดเราจะให้บันทึกเป็นใบสั่ง คือ นักเรียนทำผิดเท่านี้ เราจะตัดคะแนนห้าคะแนน หรือแบบนี้สิบคะแนน และก็ครบหนึ่งเทอมก็จะมีการสะสมคะแนนความผิด และช่วงปลายเทอมเราจะให้เด็กมาลบล้างความผิดด้วยการทำความดีลบล้างความผิด คือ ให้เด็กทำความสะอาด ทำอะไรก็ได้แล้วแต่ความผิดที่เขาทำ คือ อย่างน้อยในเทอมต้องให้หมด บางทีหากเขาลบล้างไม่หมด ปีหน้าเขาอาจจะลำบาก เขาอาจจะไม่จบ” และมุฮัมมัดฮิลมี อุซัน (2554) กล่าวว่า “หลังจากการตัดเตีอนแล้วจะมีใบควบคุมที่ใช้ เวลาเข้าชั้นเรียนก็ต้องให้ครูทุกคาบเซ็น หลังละหมาดเด็กอยู่หอพักก็ต้องให้เซ็นด้วย”

ปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนมากที่สุด คือ การเอาใจใส่ กำกับดูแล และติดตามความประพฤติของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ ฮาลีเมาะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “บางครั้งครูจะไปให้ความร่วมมือกับเด็กมากกว่าจะให้ความร่วมมือกับเรา บางคนเขาอาจจะกลัวเด็กไม่รัก ไม่ชอบอะไรแบบนี้ เราก็พยายามบอกว่าถ้าเห็นให้ตัดเตีอนเลย ถ้าสมมติว่าถ้าเราเก็บไว้ ครูก็จะลืม เด็กก็จะไม่รู้ว่าการผิดกรรมนั้นไม่ดี” และสอดคล้องกับ อาฮัมมัดกาแม แวมุซอ (2554) กล่าวว่า “บางครั้งเมื่อมีการเรียกผู้ปกครองมารับทราบที่โรงเรียน แต่ผู้ปกครองกลับส่งน้ามา

หรือให้พี่มา” สอดคล้องกับ รอฮีม๊ะ ดอเลาะ(2554) กล่าวว่า “อศลาฏของเด็กตอนนี้ไม่ค่อยมีใครดูแลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะโรงเรียน ที่บางทีดูแลไม่เต็มที่ ทำไปเพราะหน้าที่” และมุฮัมมัดฮิลมี อุซัน (2554) กล่าวว่า “ถ้าเราพยายามใกล้ชิดกับเขา พฤติกรรมเขาก็จะดีขึ้น คือพยายามแยกเด็กมาพบเด็กก็จะปรับตัวดีขึ้น อาจจะเรียกเขามาคุย หรือปรับตัวเป็นเพื่อน” สอดคล้องกับ ชัยนุนอาบิดิน หะยีสะอิดิ กล่าวว่า “ การอยู่ปอเนาะนี้มันมีสาระมีระเบียบของมัน จะมีคนตาม จัดการ ถ้าเราขาดอะไรนี้แรกๆ ก็จะมีคนมาคุยก่อน ที่สอง เราจะดี ที่สาม จากหนึ่งที จะไม่หนัก ดีเพื่อให้เกิดสำนึก แล้วเด็กนั้นจะได้รับแก้ไขทันที ก็ได้ผลดีโดยใช้วิธีนี้ จับเด็กให้เป็นกลุ่มๆ แล้วให้หะยีหะฮุ และเปิดใจกัน คือ อ่านกุรอานครึ่งชั่วโมง อีกครึ่งชั่วโมง ให้หะยีหะฮุ” และสอดคล้องกับ อามีนา ลีเต็ง (2554) กล่าวว่า “สถานักเรียนคอยดูแลเป็นตัวหลักให้ดูแลน้องๆ เป็นผู้ช่วยครู”

ขณะที่การจัดอบรมปลูกฝังอศลาฏแก่นักเรียนสมำเสมอ มีปัญหาการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ อารีซะ ดือราแม (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนมีการตักเตือนอยู่ทุกเช้า” และมีนันเลาะ แลมอ (2554) กล่าวว่า “ปัญหาที่พบ คือ ในส่วนตัวจะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่แล้ว คือเด็กแต่ละห้องมันก็จะมียุทธศาสตร์ด้วยกัน กลุ่มที่ง่าย กลุ่มที่ยาก และปานกลาง แต่กลุ่มที่ยาก เวลาเราตักเตือนนั้นเราจะตักเตือนด้วยวาจา แต่ถ้าเข้าเกณฑ์ครั้งที่สามเราก็จะใช้กฎตามระเบียบของโรงเรียนว่าระเบียบของโรงเรียนก็มีกฎ เพราะธรรมชาติของเด็กต่างกัน” สอดคล้องกับ ฮาดีมะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “การจัดอบรมก็มี แต่ไม่ทุกเดือน แต่จะมีในวันสำคัญต่างๆ และก็จะมีการเวรกล่าวให้โอวาทด้วยในแถว และครูประจำชั้น เราก็พยายามบอกให้ตักเตือนก่อนสอนบ้าง แต่ว่าส่วนใหญ่แล้วครูเราบางทีสอนไปแล้วแต่เด็กกลับบอกว่าครูขี้บ่น”

แนวทางการตักเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือสำหรับครูผู้สอนและนักเรียนในการปฏิบัติตนทั้งในและนอกโรงเรียน สนับสนุนให้กรรมการนักเรียนเป็นผู้ช่วยครูในการดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง โดยการกำหนดให้นักเรียนมีครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนสร้างความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อให้คำปรึกษาและตักเตือนนักเรียนตลอดเวลาในเวลาเรียน นอกห้องเรียน และการดูแลนักเรียนที่อยู่ประจำหอพัก แต่งตั้งกรรมการพิเศษสำหรับดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดี จัดโครงการอบรมอศลาฏแก่นักเรียน การกำหนดขั้นตอนการตักเตือนชัดเจนการตักเตือนเป็นรายบุคคล และการกำหนดโทษสำหรับนักเรียนที่ไม่ยอมรับการตักเตือน

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอศลาฏแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาอิสลามที่มีการใช้แนวทางการตักเตือนมากที่สุด เพราะการตักเตือนในเรื่องความดีงามเป็นคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูล ﷺ และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ ‘Aliy ‘Abd al-Halīm Maḥmūd (1992:88) กล่าวว่า “แท้จริงแล้ว อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำหนดฟิฏเราะฮ์

(กมลสันดาน) แก่มนุษย์ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ให้มีความรู้ลึกซึ้งตอบสนองต่อการได้ยินและแสดงออกมาทั้งในแง่บวกและลบ ซึ่งสามารถประเมินจากพฤติกรรมของเขาได้ทันที” หากแต่ผลสำเร็จของการตักเตือนจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากวิธีการตักเตือนที่ยังไม่เหมาะสม สอดคล้องกับ Muḥammad ‘Abd al-‘Alīm Mursiy (2000:103) กล่าวว่า “ปัญหาที่พบในโรงเรียน คือ เรื่องของสื่อในการสอนซึ่งไม่สามารถชักจูงให้เด็กสนใจและฝึกฝนเด็กได้ นอกจากจะทำให้พวกเขาท่องจำเท่านั้น ซึ่งความจริงมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่สามารถตอบรับกับช่วงอายุของพวกเขาได้ แต่น่าเสียดายที่ความจริงเป็นเพียงความรู้ที่มีไว้ตอบข้อสอบเท่านั้น” การตักเตือนจึงเป็นแนวทางที่ต้องทำด้วยความเข้าใจ สอดคล้องกับ Luṭfi Barakāt ‘Aḥmad (1982:64) กล่าวว่า “ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำอย่างอื่นที่จะต้องทำความเข้าใจพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญาของนักเรียน เนื่องจากความเข้าใจนี้สามารถทำให้ปัญหาการไม่เชื่อฟังคำสอน หรือการปฏิเสธการตักเตือนหมดไป”

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การตักเตือนเป็นแนวทางปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือกันเอาใจใส่ดูแลนักเรียนด้วยความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นผู้ปลูกฝังอัคลาก (มูร็อบบีย) ที่แท้จริง โดยตักเตือนด้วยความบริสุทธิ์ใจ และเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ทั้งในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน หอพัก และนอกโรงเรียน สอดคล้องกับ ‘Abd al-Ḥāmid al-Sayd al-Zantāniy (1984:749) กล่าวว่า “การตักเตือนด้วยความบริสุทธิ์ใจมีผลต่อความรู้สึกยอมรับภายในจิตใจของเด็ก และเป็นตัวชี้วัดการตอบรับหรือการแสดงท่าทีไม่สนใจ ซึ่งต้องใช้ช่วงเวลาและวิธีการที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลด้วย” โดยเฉพาะเมื่อเห็นนักเรียนทำความผิดจะต้องไม่ละเลย เพราะจะทำให้นักเรียนเข้าใจผิดคิดว่าพฤติกรรมที่ทำอยู่นั้นถูกต้อง สอดคล้องกับ ‘Abdullāh ibn Sayyid al-Fālih (2010) กล่าวว่า “เมื่อพบว่านักเรียนทำความผิด จำเป็นจะต้องตักเตือนทันที ซึ่งบางครั้งอาจใช้วิธีการสนทนากับเขาหรือตั้งคำถาม ชักถามให้นักเรียนเกิดความสนใจ การตักเตือนก็จะเกิดผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น”

5.6.4 แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม

การศึกษาสภาพการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้วยแนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และมีปัญหาการดำเนินการในระดับ ปานกลาง พบว่า การนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์อิสลามมาสังเคราะห์ให้เห็นผลการตอบแทนในโลกนี้และโลกหน้ามีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด สอดคล้องกับ มุหัมมัดนาสิรุดดิน เราะนีย์ (2554) กล่าวว่า “ส่วนใหญ่ในเรื่องประวัติศาสตร์ของอิสลาม เราก็จะเน้นประวัติศาสตร์ของท่านนบี และเสาะหาบะฮุ” สอดคล้องกับ มุหัมมัด อาดำ (2554) กล่าวว่า “เป็นการเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่ดีๆ” สอดคล้องกับ

อัสมาวตี ดอละาะ (2554) กล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของอุstadas ที่สอนประวัติศาสตร์” และ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์อิสลามที่ให้แก่เด็กนี้ ก็คือ หนึ่งในหลักสูตรของวิชาประวัติศาสตร์อยู่แล้ว และที่สอง หลังจากการละหมาดเราแต่งตั้งอุstadas มีการบรรยายทุกวัน”

ขณะที่การเชิญวิทยากรอิสลาม หรือผู้มีความรู้ศาสนา มาถ่ายทอดอัครากุผ่านประวัติศาสตร์อิสลามแก่นักเรียน มีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ ฮาลีเมาะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “มีการเชิญบอที่สอนทุกคืน ก็จะมีอย่างวันศุกร์หรือวันสำคัญต่างๆ มาพูดเกี่ยวกับอัครากุ โดยเฉพาะอัครากุมุสลิมะฮ์ และของผู้ชายก็ทำด้วย จะพูดให้รู้ว่าอัครากุของคนสำคัญในประวัติเขาอยู่กันอย่างไร เป็นอย่างไร แล้วก็โยงมาถึงปัจจุบันของเรา” สอดคล้องกับ มุหัมมัด นาสีรุคดิน เล๊ะนุ่ (2554) กล่าวว่า “อย่างน้อยปีใหม่ของอิสลามนี้ เราก็จะจัดเป็นงานประจำปี นักเรียนสามพันกว่าคน จะเข้าโรงยิม และจะเชิญคนที่มีความสามารถมาพูดเกี่ยวกับประวัติของท่านนบีและเศาะหาบะฮ์ โดยเฉพาะในเรื่องการเป็นแบบอย่างที่ดี และก็ในทุกเทศกาล ช่วงมุนาสะบะฮ์ ก็จะมี ไม่ว่าจะในช่วงเทศกาลรอมฎอน หรืออะไร เราก็จะมีการจัดบอร์ดเกี่ยวกับวันสำคัญนั้น และเราก็จะแทรกการตักเตือนไปด้วย” สอดคล้องกับ มุหัมมัด อาดำ (2554) กล่าวว่า “การเชิญบรรยายอาจจะมีการในช่วงงานสำคัญ เช่นปีใหม่มุหฺรโรม โดยปัญหาอยู่ที่การที่เราเชิญมาเขาจะมาให้ข้อมูลเต็มที่หรือป่าว”

ปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัครากุแก่นักเรียนมากที่สุด คือ การจัดหาเอกสารตำรา และแบบเรียนประวัติศาสตร์อิสลามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกฝังอัครากุแก่นักเรียนไว้บริการอย่างพอเพียง สอดคล้องกับ อาฮามัด กามา แวมูซอ (2554) กล่าวว่า “หนังสือและตำราที่เราใช้เรียนศาสนาของเรา เราผลิตเองและก็มีมีการบูรณาการทุกปี เพราะเรื่องประวัติศาสตร์ เราแบ่งเป็นประวัติศาสตร์ท่านนบี ﷺ คุละฟาอู อรรอชีดีน และก็ราชวงศ์อุมัยยะฮ์ อับบาสิยะฮ์ อูสมานียะฮ์ และประวัติศาสตร์ทั่วไป เช่นเกี่ยวกับอิสลามในอาเซียน การรับอิสลามเข้าทางอินโดนีเซียหรืออะไรต่างๆ สุดท้ายที่บ้านเรา” สอดคล้องกับ แวะหะมะ จาลง (2554) กล่าวว่า “ตำราประวัติศาสตร์ก็มีทั้งภาษาไทยและภาษาอาหรับ”

ขณะที่การนำบทเรียนจากประวัติศาสตร์อิสลามมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อปลูกฝังอัครากุแก่นักเรียน มีปัญหาการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “อุstadas พูด บางครั้งก็นำเอาเหตุการณ์มาพูด” และฮาเซ็ง มาหามะ (2554) กล่าวว่า “ก็จะมีในเรื่องของปัจจุบัน เช่น การก่อความไม่สงบในบ้านเรา บางคนไม่เข้าใจ ก็จะนำมาให้เห็นถึงผลการตอบแทนที่ต้องได้รับ”

แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ได้แก่ การนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลามในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ การสอนบูรณาการตามรายวิชา การนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน

ปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ การเห็นคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลาม การจัดแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์อิสลาม และการปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนรักประวัติศาสตร์อิสลาม การเชิญโต๊ะครู อุstadas หรือวิทยากรที่มีความรู้มาถ่ายทอดประวัติศาสตร์อิสลาม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาหนังสือ ตำรา สื่อการเรียนรู้ และการจัดโครงการ หรือกิจกรรมสำคัญทางศาสนาเพื่อให้นักเรียนเกิดความรักประวัติศาสตร์อิสลามและนำบทเรียนจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาใช้เป็นอุทาหรณ์สอนใจในการดำเนินชีวิต

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาศาสนาที่มีเป้าหมายการหล่อหลอมศรัทธาและปลูกฝังจิตสำนึกหวงแหนความเป็นมุสลิมที่ดีแก่นักเรียนจากเรื่องราวประวัติศาสตร์ของบรรดานบีและบรรดามุสลิมในอดีต สอดคล้องกับ ‘Aliy ‘Abd al-Halīm Mahmūd (1992:90) กล่าวว่า “การนำเสนอประวัติศาสตร์และเรื่องราวเป็นแนวทางการปลูกฝังอัคลากที่ประสบผลสำเร็จ เนื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นจะเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ที่รับฟังในการดำเนินชีวิต” สอดคล้องกับ ‘Abd al-Hāmid al-Sayd al-Zantāniy (1984:750) กล่าวว่า “จุดเด่นของการนำประวัติศาสตร์อิสลามมาถ่ายทอดแก่นักเรียนคือการสร้างความผูกพันกับผลลัพธ์ของเรื่องราวที่นำมาเล่า เป็นการปลุกฝังให้เกิดความรู้สึกทำความดีและออกห่างความชั่วร้าย” ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสเกี่ยวกับท่านนบียุซุฟ عليه السلام ในซูเราะฮ์ ยูซุฟ อายะฮ์ที่ 111 ว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾
(يوسف : 111)

ความว่า “โดยแน่นอนยิ่ง ในเรื่องราวของพวกเขา¹²¹ เป็นบทเรียนสำหรับบรรดาผู้มีสติปัญญา มิใช่เป็นเรื่องราวที่ถูกปั้นแต่งขึ้น¹²² แต่ว่าเป็นการยืนยันความจริงที่อยู่ต่อหน้าเขา¹²³ และเป็นการแจกแจงทุกสิ่งทุกอย่าง และเป็นการชี้ทางที่ถูกต้อง และเป็นการเมตตาแก่หมู่ชนผู้ศรัทธา” (ยูซุฟ : 111)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม เป็นแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่จะต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุก

¹²¹ เรื่องราวของยูซุฟและพี่น้องของเขา

¹²² อัลกุรอานนี้มิใช่เป็นนิทานหรือข่าวคราวที่เล่ากัน หรือเรื่องราวที่ปั้นแต่งขึ้น

¹²³ แต่ว่าอัลกุรอานนี้เป็นการยืนยันถึงสิ่งที่อยู่ก่อนแล้ว จากคัมภีร์ต่าง ๆ ที่มาจากฟากฟ้า

คนศึกษาประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่มีอยู่ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เรื่องราวที่แต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการบูรณาการสอน เนื่องจากเรื่องราวต่างๆสามารถปลุกฝังอัลลาฮ์ให้เด็กดำเนินถึงการตอบแทนความดีความชั่วจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าดังที่ ‘Abd al-Rahmān al-Nahlāwiy (2003:234) และ Miqdād Yāljin (2007:229) กล่าวว่า“ประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวที่มีการกล่าวในอัลกุรอานนั้น มีความน่าสนใจ และดึงดูดมนุษย์ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจาก อัลกุรอานใช้การนำเสนอด้วยรูปแบบที่มีความสละสลวย โวหาร และสำนวนที่เป็นอุทาหรณ์สอนใจ อันมีผลต่อจิตใจ ความรู้สึก และผลักดันให้มนุษย์เกิดความต้องการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง”

5.6.5 แนวทางการจัดกิจกรรมปลุกฝังอัลลาฮ์อย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาสภาพการปลุกฝังอัลลาฮ์แก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้วยแนวทางการจัดกิจกรรมปลุกฝังอัลลาฮ์อย่างสม่ำเสมอ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และมีปัญหาการดำเนินการในระดับ ปานกลาง พบว่า การจัดกิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องการปลุกฝังอัลลาฮ์แก่นักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมศาสนา สอดคล้องกับ รอฮีม๊ะ ดอเลาะ (2554) กล่าวว่า “ในเรื่องคู่อัดตอนเช้าที่นี้ก็จะพิเศษหน่อย ก่อนข้างยาว” สอดคล้องกับ อามีนะ ลีเต็ง (2554) กล่าวว่า “หลังละหมาดสุบฮิ ก็จะมีอัยการช่วงเช้าก่อนเด็กจะไปจัดทำภารกิจส่วนตัว ก่อนการเข้าแถวด้วย และหลังอัศริด้วย ก่อนเด็กกลับบ้าน” สอดคล้องกับ มุหัมมัด อาดำ (2554) กล่าวว่า “กิจกรรมที่เราเน้นตลอดคือเรื่องการทำความสะอาด และก็มีกิจกรรมศาสนา คือเรื่องการออกคะฮะฮะฮะ” เช่นเดียวกับ อามีนะ ลีเต็ง (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนจะใช้ระบบการจัดการแบบชะลาเกะฮะฮะ คือมันจะใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนมาก ทำให้ครูเข้าถึงเด็กนักเรียนเป็นรายคน คือเรียกได้ว่าระบบที่มีครบทุกอย่างภายใน” สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) กล่าวว่า “อัลลาฮ์ของนักเรียนเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน การขัดเกลาให้นักเรียนเป็นคนดีนั้น ไม่ใช่แค่การให้เด็กละหมาดอ่านกุรอาน นั้นเป็นมุมมองผมก็คือการแสดงออก แต่ว่าที่จริงแล้วมันคือพฤติกรรมของเขา”

ขณะที่การกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุน และประเมินผลการดำเนินงานการปลุกฝังอัลลาฮ์แก่นักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ ฮาซิง มาหามะ (2554) กล่าวว่า “หลังเสร็จกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว เด็กก็จะส่งมอบให้กับครูและอุstad ประเมินว่าปีนี้มีพัฒนาอย่างไร หรือไม่มีการพัฒนาอย่างไร ซึ่งครูกับอุstadจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่เด็กในเรื่องต่างๆ” และมีแผนการติดตาม สอดคล้องกับ มุหัมมัดนาสิรุคดิน เล๊ะนุ้

(2554) กล่าวว่า “เราจะมีกรอบม โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย โดยชัดเจน คือ เน้นที่กลุ่มเสี่ยง ไม่ว่าจะเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาการเรียนอาจจะไม่จบ”

ปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอศลาแก่แก่นักเรียนมากที่สุด คือ การกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม สนับสนุน และประเมินผลการดำเนินงานการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน สอดคล้องกับ มุหัมมัด อาดำ (2554) กล่าวว่า “การประเมินผล มี แต่ไม่เป็นรูปเป็นร่าง เป็นการคิดว่ามี การเปลี่ยนแปลงหรือไม่” สอดคล้องกับ มินันเต๊ะ แลมอ (2554) กล่าวว่า “เด็กบางคนเขาจะเรียน แต่กิจกรรมเขาจะไม่ค่อยเข้า” สอดคล้องกับ อารีชะ คือราม (2554) กล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้ชายที่หนีไม่ค่อยเข้าร่วม มักจะมาช่วงเช้าและช่วงบ่ายก็หนีไป ซึ่งเราต้องไปตามกลับมา” และ สอดคล้องกับ มูมิน๊ะห์ บุงอตาหยง (2552) กล่าวว่า “ผู้บริหาร บุคลากรและนักเรียนควรสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ควรมีการปรับปรุงเวลาเรียนและให้มีความพร้อมด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถในการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมและมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม ควรมีกิจกรรมประชุมพบปะผู้ปกครองเป็นประจำ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมการทำทะเลาะสุประจำโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมทะเลาะสุทุกสัปดาห์ และกิจกรรมการเยี่ยมชมตามบ้านของนักเรียน”

ขณะที่การจัดกิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียน มีปัญหาการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ แวหะมะ จาลง (2554) กล่าวว่า “ในเรื่องการจัดกิจกรรมไม่ค่อยมีปัญหา เด็กก็เข้าร่วมกิจกรรมกันดี กิจกรรมนี้ก็มี มหกรรมเกี่ยวกับศาสนา วิชาการ ประวัติศาสตร์ บางทีก็มีกิจกรรมประจำวัน เกี่ยวกับช่วงก่อนการละหมาดก็มีการคุยห่านาที่ แต่ว่าเดือนรอมฎอนก็จะมี โปรแกรม หลังละหมาดซุฮรก็จะมีหัวข้อยั้งนี้ๆ ก็มีบ้าง” สอดคล้องกับ อับดุลกอเดร จาหลง (2554) กล่าวว่า “การจัดกิจกรรมนี้มีมากมาย เราดูตามความเหมาะสมของนักเรียนตามระดับชั้นนักเรียน และตามอายุของนักเรียน”

แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอศลาอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมครูทุกเดือนเพื่อสร้างสำนึกความรับผิดชอบ การกำหนดชั่วโมงกิจกรรมและการตรวจสอบการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน การจัดโครงการปฐมนิเทศแก่นักเรียนใหม่ การจัดค่ายต่อเนื่องระหว่างการศึกษา การติดตามประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน การกำหนดกิจกรรมการเข้าแถวทุกเช้า การจัดการเรียนให้มีการสลับชั่วโมงระหว่างศาสนาและสามัญ การบังคับและควบคุมให้เด็กฝึกกิจวัตรประจำวัน การจัดงานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา การจัดกิจกรรมปลูกฝังศรัทธา การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษา การกำหนดแยกวันจัดกิจกรรมหรือขอบเขตระหว่างชายหญิงให้ชัดเจน การชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์

ของการจัดกิจกรรมต่างๆให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรม

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาศาสนาที่เห็นความสำคัญเรื่องการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเป็นภารกิจสำคัญของการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในช่วงเริ่มต้นภาคการศึกษา เพื่อเป็นการปลูกศรัทธาและอัคลากแก่เด็ก สอดคล้องกับ Miqdād Yāljin (1983:28) กล่าวว่า “หลักสำคัญของการปลูกฝังอัคลากในอิสลาม คือ การขัดเกลาอัคลากในจิตวิญญาณให้เกิดความบริสุทธิ์ก่อน เพื่อให้พร้อมรับการเจริญเติบโตของเขา” ซึ่งต้องใช้ความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Yūsūf ‘Abd al-M‘utiyy (1998:59-60) กล่าวว่า “การใช้ความต่อเนื่องเป็นขั้นตอนของอัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้เกิดความสอดคล้องกับจิตวิญญาณและความง่ายดายแก่นมนุษย์ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกลำบากในการปฏิบัติศาสนกิจและจากการออกคำสั่งเพียงครั้งเดียว เพื่อให้สนองต่อความสามารถของมนุษย์ ซึ่งเราจะพบว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานอัลกุรอานแบบทยอยลงมาเพื่อเป็นตัวอย่างการให้ความสม่ำเสมอ เป็นเวลานานถึง 23 ปี หากแต่เป็นหิกมะฮ์ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์ให้เป็นเช่นนั้น เพื่อเป็นการให้เกิดความสะดวกในการท่องจำ รักษา และป้องกันไม่ให้เกิดการบิดเบือนเช่นเดียวกับคำกิริ์ก่อนหน้า”

นอกจากการปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการจัดกิจกรรม และรูปแบบเป็นขั้นตอนแล้ว ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเอาใจใส่แก่นักเรียนตลอดเวลา สอดคล้องกับ Muḥammad Sulaymān Sh-‘ālan wa Farīqūhū (1987:183-186) กล่าวว่า “การประเมินอย่างสม่ำเสมอไม่เพียงแต่เป็นการเปรียบเทียบความสำเร็จจากผลการปลูกฝังอัคลากว่ามีความสอดคล้องกับวิธีการที่ใช้มากน้อยเพียงใด แต่ยังเป็นการช่วยให้ผู้รอบบิยสามารถประเมินความสนใจ การเอาใจใส่ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย” การสังเกต การติดตามพฤติกรรม และการประเมินผล ความเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาตนเองของนักเรียน ว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละขั้นตอนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จึงเป็นการค้นหาปัญหา วิธีการแก้ไข และพัฒนาแนวทางการปลูกฝังอัคลากให้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอเป็นแนวทางปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคนร่วมมือกันด้วยความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการฝังลึกในจิตใจของนักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมประจำวันเพื่อให้เขาติดเป็นนิสัยและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ตามหลักการศาสนา โดยโรงเรียนต้องสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองด้วย สอดคล้องกับ Miqdād Yāljin (2007:96) กล่าวว่า

“เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การปลูกฝังอัคลากประสบความสำเร็จ คือ ต้องปลูกฝังอัคลากแก่เยาวชนมุสลิมอยู่ตลอดเวลาทุกช่วงอายุและระดับการศึกษา”

5.6.6 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

การศึกษาสภาพการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนด้วยแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และมีปัญหาการดำเนินการในระดับ ปานกลาง พบว่า การจัดสถานศึกษาให้มีความสะอาดมีภูมิทัศน์สวยงาม ร่มรื่น เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงามแก่นักเรียนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด สอดคล้องกับ มุหัมมัดนาสิรุดดิน เล๊ะนู้ (2554) กล่าวว่า “สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ทำอยู่ ก็คือ การจัดให้บริเวณโรงเรียนดูสะอาด พยายามเน้นเรื่องนี้แก่นักเรียน เพราะความสะอาดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา” สอดคล้องกับ อามีนนา ลีเต็ง (2554) กล่าวว่า “ในเรื่องการทำความสะอาดก็จะมีแบ่งเป็นโซนด้วยกะ ก็แยกกันกะ” สอดคล้องกับ ฮาลีเมาะห์ มอหิ (2554) กล่าวว่า “เมื่อก่อนเราจะมีปัญหาเรื่องความสะอาด แต่ตอนนี้ก็มีระบบความสะอาดขึ้นมากเลย ซึ่งเมื่อก่อนให้ครูรับผิดชอบแต่ครูเขาก็จะทำเฉย ไม่เห็นความสำคัญเหมือนลูกหลาน และก็จะไม่มีบิกลีนนิ่งเคย์ทุกวันศุกร์ด้วย ฝ่ายหญิงก็จะมีฝ่ายปกครองกำหนดให้ทำความสะอาดอีก ตอนหลังละหมาดซุบฮิลงมาก็กำหนดให้ทำความสะอาดตามปอเนาะทุกวันเลย” สอดคล้องกับ มุหัมมัด อาดำ(2554) กล่าวว่า “กิจกรรมที่เราทำๆ กันอยู่ คือ เรื่องของความสะอาด”

ขณะที่การจัดนิทรรศการส่งเสริมการมีอัคลากที่ดีงามแก่นักเรียนเป็นประจำ มีสภาพการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด สอดคล้องกับ มุฮัมมัดฮิลมี อุซนิน (2554) กล่าวว่า “ก็มีกิจกรรมอาซูรอ เมลิด อีสาระอะมิอรอจญ์ นิศฟูชะฮ์บาน กิจกรรมทางศาสนา” สอดคล้องกับ รอฮีม๊ะ คอเลาะ (2554) กล่าวว่า “ก็มีจัดวันสำคัญ เช่น ก่อนอีด ก็จะมีการรวมกัน หรือก่อนปล่อยเด็กกลับบ้านตามเทศกาล”

ปัญหาการดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดสถานศึกษาให้มีความสะอาด มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ร่มรื่น เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงามแก่นักเรียนมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด สอดคล้องกับ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี เราแต่งตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขในโรงเรียนให้ดูความสะอาดเริ่มจากห้องเรียน ห้องส้วม ในบริเวณโรงเรียน เมื่อก่อนนี้รู้สึกว่ายขณะนี้มิเยอะ แต่พอเราประชุมว่านักเรียนทุกคนต้องพาแก้วมา พากันมาโรงเรียน เวลาจะกินข้าวก็ให้พาแก้ว พากันมาที่ร้านอาหาร และห้ามขายของแบบที่มีขยะ เช่นแก้ว ถู่น้ำพลาสติกอะไรพวกนั้น และการดูแลต้นไม้เราให้ภารโรง แล้วครูบางคนเขาก็เอาเด็กนั้น ไปดูแลส่วนหนึ่ง และฝ่ายบริหารเองก็เต็มทีที่ต้องใช้ทุนเยอะ จะสร้างถนนคอนกรีต จะสร้างสวนอะไร ก็ค่อยๆ พัฒนาที่ดีขึ้น” และ

สอดคล้องกับ อับดุลเราะฮ์มาน สาและ (2554) และอัสมาวาตี คอเลาะ(2554) กล่าวว่า “ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการจัดสถานที่ ก็คือ งบประมาณ เพราะว่าต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมากในการปรับพื้นที่”

ขณะที่การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน และการจัดนิทรรศการส่งเสริมการมีอัคลากที่ดีงามแก่นักเรียนเป็นประจำ มีการดำเนินการน้อยที่สุด สอดคล้องกับ มาหะมัด ยูนู (2554) กล่าวว่า “การกำหนดให้เป็นครูแบบอย่าง ก็คือเราสร้างสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ตั้งแต่อาคารสถานที่ และสิ่งที่อยู่ในโรงเรียน และที่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน ตั้งแต่การแต่งตัวให้เรียบร้อย การร่วมทานข้าวด้วยกับนักเรียน การดูแลนักเรียน” สอดคล้องกับ ฮาเซ็ง มาหะมะ (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนจะเน้นความเรียบง่ายมากกว่า บางจุด คือไม่ทัน หมายถึงทันกับเหตุการณ์ ทันโลกด้วย ส่วนใหญ่จะมีคำสอนจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ เขียนตามที่แตกต่างกัน โดยฝีมือของเด็กเอง โดยนำคำมาจากบาบอเป็นคนให้” และอัสมาวาตี คอเลาะ (2554) กล่าวว่า “โรงเรียนจัดให้มีโครงการธนาคารความดี ก็ถ้าใครทำความดีอย่างเช่น มีคุณธรรมจริยธรรม ให้สละมกับครู อะไรแบบนี้ ครูก็จะคัดเลือกอีกทีว่า เด็กคนไหนที่ดี หรือเข้าข่ายว่าดี” สอดคล้องกับ มินันเลาะ แลมมอ (2554) กล่าวว่า “สื่อปัจจุบัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กยากต่อการปลูกฝังเกี่ยวกับอัคลาก เพราะว่าสื่อในปัจจุบันมันล่อแหลม จะเห็นว่าอินเทอร์เน็ตเดี๋ยวนี้แค่คลิก ก็ไปหมดแล้ว แล้วจะเห็นว่าในบางครั้งเทคโนโลยีมันมาเร็วกว่าวิญญูของเด็กก็เลยทำให้การปลูกฝัง อัคลากเด็กมันค่อนข้างจะยาก”

แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนักที่ดีแก่นุศลากร ครู และนักเรียนรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม การแบ่งความรับผิดชอบและการณรงค์การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปลูกฝังอัคลาก การแต่งตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขหรือการมอบหมายให้กรรมการนักเรียนติดตามความสะอาด การสร้างอาคารเรียน อาคารละหมาด หอพัก และโรงอาหารที่มีการจัดเขตระหว่างชายและหญิงชัดเจน การกำหนดสถานที่เหมาะสมสำหรับอบรมอัคลากแก่นักเรียน การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดสรรงบประมาณและการหาทุนทะนุบำรุงอาคารสถานที่ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความน่าอยู่เอื้อต่อการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียน

สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนที่ได้จากการศึกษา อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นสถาบันการศึกษาที่มีบรรยากาศของศาสนาอยู่รอบตัวนักเรียนทั้งในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน สอดคล้องกับ ‘Abd al-Hāmid al-Sayd al-Zantāniy (1984:665) กล่าวว่า “การปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนจะไม่เกิดความสำเร็จได้ หากสภาพแวดล้อมรอบตัวของเขาไม่ดี ยิ่งไปกว่านั้น จะทำให้เขาห่างไกลจากการมีอัคลากดีงาม”

โดยเฉพาะต้องสร้างบรรยากาศการปลูกฝังอัลลากูตลอดเวลาตั้งแต่ครอบครัว 'Ishāq 'Ahmad Farhān (1982:13) กล่าวว่า “การปลูกฝังอัลลากูเป็นงานที่ไม่มีการเว้นว่าง แต่เป็นงานที่ต้องเอาใจใส่และดำเนินการตั้งแต่วัยเยาว์ ผู้ปกครองผู้ดูแลหลานในช่วงเวลาและการรับสืบทอดช่วงเวลา”

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นแนวทางการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียนที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคนเอาใจใส่สภาพแวดล้อมรอบตัว การสร้างบรรยากาศสนับสนุนกันทำความดีงาม และยับยั้งกันให้ออกห่างจากสิ่งที่จะเกิดต่อบทบัญญัติศาสนา เป็นงานที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเริ่มต้นตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน มัสยิด และชุมชน ดังที่ Miqdād Yāljin. (1983:32) กล่าวว่า “การปลูกฝังอัลลากู ต้องพิจารณาถึงการสร้างสภาพแวดล้อมและสังคมของบุคคลนั้นด้วย” เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังอัลลากู ผู้ศรัทธาต้องร่วมมือกันการเชิญชวนสู่ความดีงามและการร่วมมือกันขจัดสิ่งไม่ดีทั้งหลาย ในบรรยากาศของการตักเตือนกันและสร้างสังคมที่ดี ดังที่ ท่านเราะฮูล ﷺ ได้สั่งใช้ไว้ว่า

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعْبِرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ))¹²⁴

ความว่า “ใครที่พบเห็นของชั่วใดๆแล้วเขาก็จะทำการขัดขวางความชั่วนั้นด้วยมือของเขา หากไม่สามารถก็ให้ใช้วาจา และยังไม่สามารถก็ด้วยใจ และนี่แหละเป็นการศรัทธาที่อ่อนแอที่สุด”

5.7 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี มีประเด็นข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังอัลลากูแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ดังนี้

¹²⁴ หะดีษบันทึกโดย Muslim หะดีษหมายเลข 186

5.7.1.1 แนวทางการปลูกฝังอัลลากุในอิสลามที่ได้จากการศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรนำผลการศึกษาไปกำหนดเป็นสารสนเทศให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ศึกษาวางแผนปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

5.7.1.2 ผลการสำรวจสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีที่ได้ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ควรนำผลการศึกษาไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้เห็นความสำคัญเรื่องการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

5.7.1.3 แนวทางการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิครั้งนี้ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนควรกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในสถานศึกษาของตน

5.7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.7.2.1 ควรมีการศึกษาประเมินผลการใช้แนวทางการปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้จากการศึกษาเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางต่อไป

5.7.2.2 ควรมีการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการทำหน้าที่ปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในอิสลาม เพื่อใช้เป็นสารสนเทศด้านการศึกษาอิสลามและให้ผู้เกี่ยวข้องกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการทำหน้าที่ปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน

5.7.2.3 ควรมีการศึกษายบทบาทของสถานศึกษา ครอบครัว และมัสยิดในการมีส่วนร่วมปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียนในอิสลาม เพื่อใช้เป็นสารสนเทศด้านการศึกษาอิสลามและให้ผู้เกี่ยวข้องหาแนวทางสนับสนุนการมีส่วนร่วมปลูกฝังอัลลากุแก่นักเรียน